Wise Sayings Subhashita from Shrimad Bhagavata with Marathi Meanings

શ્રીમદ્ભાગવતસુભાષિતાનિ સાર્થ મરાઠી

Document Information

Text title : Wise Sayings Subhashita from Shrimad Bhagavata with Marathi Meanings

File name : bhAgavatasubhAShitAnimarAThI.itx

Category : subhAShita, subhaashita

Location : doc_z_misc_subhaashita

Transliterated by : Mandar Mali aryavrutta at gmail.com

Proofread by : Mandar Mali aryavrutta at gmail.com

Translated by : Vishnu Vinayak Paranjape, Pen 1929

Latest update : September 21, 2019

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanskript**.

September 18, 2022

sanskritdocuments.org

Wise Sayings Subhashita from Shrimad Bhagavata with Marathi Meanings

શ્રીમદ્ભાગવતસુભાષિતાનિ સાર્થ મરાઠી

૧ અચક્ષુરન્ધસ્ય યથાગ્રણીઃ કૃતઃ તથા જનસ્યાવિદુષોઽબુધો ગુરુઃ ॥ ૮.૨૪.૫૦
જ્યાપ્રમાણે આંધળ્યા મનુષ્યાનેં આંધળા મનુષ્ય આપલા પુઢારી કેલા અસતા ત્યાપાસૂન કાહીએક ઉપયોગ હોત નાહી, ત્યાપ્રમાણે જ્ઞાન નસલેલ્યા લોકાંની અડાણી ગુરુ કેલા અસતા ત્યાચા કાંહીં એક ઉપયોગ હોત નાહી.

૨ અજ્ઞાનાદથવાજ્ઞાનાદુત્તમશ્લોકનામ યત્ ।
સઙ્કીર્તિતમઘં પુંસો દહેદેધો યથાનલઃ ॥ ૬.૨.૧૮
જ્યા પ્રમાણે જાણૂનબુજુન ટાકલેલા કિંવા નકળત પડલેલા અગ્નિ કાષ્ઠેં જાળૂન ટાકતો, ત્યાપ્રમાણે પવિત્ર કીર્તિ અસલેલ્યા પરમેશ્વરાચેં નાંવ સમજૂન ઉચ્ચારિલેં કિંવા ત્યાચા સહજ ઉચ્ચાર ઝાલા તરી તે નાંવ મનુષ્યાચે પાતક નાહીંસેં કરુન ટાકતેં.

૩ અણુભ્યશ્ચ મહદ્ભ્યશ્ચ શાસ્ત્રેભ્યઃ કુશલો નરઃ ।
સર્વતઃ સારમાદદ્યાત્પુષ્પેભ્ય ઇવ ષટ્પદઃ ॥ ૧૧.૮.૧૦
જ્યાપ્રમાણે ભ્રમર લહાન મોઠ્યા ફુલાંતીલ રસ ગ્રહણ કરિતો ત્યાપ્રમાણે વિવેકી મનુષ્યાને લહાનમોઠ્યા સર્વ શાસ્ત્રાંતીલ મહત્ત્વાચા ભાગ ગ્રહણ કરાવા.

૪ અણ્વપ્યુપાહૃતં ભક્તૈઃ પ્રેમ્ણા ભૂર્યેવ વ મે ભવેત્ ।
ભૂર્યપ્યભક્તોપહૃતં ન મે તોપાય કલ્પતે ॥ ૧૦.૮૧.૩
(શ્રી કૃષ્ણ સુદામ્યાલા મ્હણાલે।) ભક્તાંની પ્રેમાને અર્પણ કેલેલી વસ્તૂ થોડી જરી અસલી તરી તી મલા પુષ્કળ વાટતે. આણિ અભક્તાંની પુષ્કળ વસ્તૂ જરી અર્પણ કેલ્યા તરી ત્યાપાસૂન મલા સંતોષ હોત નાહી.

૫ અનાગતમતીતં ચ વર્તમાનમતીન્દ્રિયમ્ ।
વિપ્રકૃષ્ટં વ્યવહિતં સમ્યક્ પશ્યન્તિ યોગિનઃ૧૦.૬૧.૨૧
પુઢે હોણાર્યા, પૂર્વી ઝાલેલ્યા આણિ વર્તમાનકાળી ઇંદ્રિયાંના ન સમજણાર્યા, દૂર અસલેલ્યા, મધ્યે પડદા ભિંત ઇત્યાદિ વ્યવધાન અસલ્યામુળે ન દિસણાર્યા સર્વ વસ્તૂંના યોગી લોક પ્રત્યક્ષ પાહતાત.

૬ અનાપૃષ્ટમપિબ્રૂયુર્ગુરવો દીનવત્સલાઃ ॥ ૩.૭.૩૬
દીનાંવર દયા કરણારે ગુરુ ન વિચારલેલ્યા દેખીલ ગોષ્ટીંબદ્દલ સાંગત અસતાત.

૭ અયંહિ પરમો લાભો નૃણાં સાધુસમાગમઃ ॥ ૧૨.૧૦.૭
સાધૂંચા સમાગમ ઘડણે હા મનુષ્યાંના મોઠાચ લાભ હોય.

૮ અરયોઽપિ હિ સંધેયાઃ સતિ કાર્યાર્થગૌરવે ।
અહિમૂષકવદ્દેવા હ્યર્થસ્ય પદવીં ગતૈઃ ॥ ૮.૬.૨૦
(સમુદ્રમંથનાચેપૂર્વી દૈત્યાંશી સખ્ય કરા, અસેં ભગવાન વિષ્ણૂંની દેવાંના સાંગિતલે) દેવહો, એખાદે મોઠે કાર્ય ઘડવૂન આણણ્યાસાઠી શત્રુંબરોબર સુદ્ધા મૈત્રી કેલી પાહિજે. તી તુમ્હી કરા આણિ તુમચા કાર્યભાગ ઝાલ્યાવર સર્પ ઉંદરાંના ગિળૂન ટાકતો ત્યા પ્રમાણે દૈત્યાંચા નાશ કરા.

૯ અસતઃ શ્રી મદાન્ધસ્ય દારિદ્ર્યં પરમઞ્જનમ્ ।
આત્મૌપમ્યેન ભૂતાનિ દરિદ્રઃ પરમીક્ષતે ॥ ૧૦.૧૦.૧૩
સંપત્તી ચ્યા મદાને અંધ ઝાલ્યામુળે કર્તવ્યાકર્તવ્ય ન પાહણાર્યા વિવેકશૂન્ય પુરુષાલા દારિદ્ય હેચ ઉત્તમ અંજન હોય. કારણ દરિદ્રી પુરુષ આપલ્યાસારખીંચ દુઃખેં સર્વાંના પ્રાપ્ત હોત અસતીલ અસે નિશ્ચયાને જાણતો.

૧૦ અહં ભક્તપરાધીનો હ્યસ્વતન્ત્ર ઇવ દ્વિજ ॥ ૯.૪.૬૩
(શ્રીભગવાન્ વિષ્ણુ સુદર્શન ચક્રાને પીડિત ઝાલેલ્યા દુર્વાસ ઋષીંના મ્હણાલે) હે બ્રાહ્મણા, મી ભક્તાચ્યા અધીન આહે, યામુળે તુઝ્યા રક્ષણાવિષયીં સ્વતંત્ર અસલ્યાસારખા નાહી.

૧૧ અહો દૈન્યમહો કષ્ટં પારક્યૈઃ ક્ષણભંગુરૈઃ ।
યન્નોપકુર્યાદસ્વાર્થૈર્મર્ત્યઃ સ્વજ્ઞાતિવિગ્રહૈઃ ॥ ૬.૧૦.૧૦
દ્રવ્ય, પુત્રાદિક બાંધવ વ શરીર યાંચી સ્થિતિ અશી આહે કા, યાંચા સ્વતઃલા ઉપયોગ હોત નાહી, યાંના કોલ્હી કુત્રી ખાઊન ટાકણાર વ યાંચા ક્ષણાચાહી ભરંવસા નાહી. તેવ્હા યાંચ્યા યોગાને મનુષ્યાને કોણાવરહી ઉપકાર ન કરણે હી કિતી તરી દૈન્યાચી બ દુઃખાચી ગોષ્ટ આહે.

૧૨ આયુઃ શ્રિયં યશો ધર્મ લોકાનાશિષ એવ ચ ।
હન્તિ શ્રેયાંસિ સર્વાણિ પુંસો મહદતિક્રમઃ ॥ ૧૦.૪.૪૬
સજ્જનાંચા છળ કેલા અસતાં મનુષ્યાચે આયુષ્ય, સંપત્તિ, યશ, ધર્મ, ઉત્તમલોકપ્રાપ્તિ, આશીર્વાદ, કલ્યાણકારક ગોષ્ટી યા સર્વાંચા નાશ હોતો.

૧૩ આશા હિ પરમં દુઃખં નૈરાશ્યં પરમં સુખમ્ ॥ ૧.૮.૪૪
આશા ધરણ હે અતિશય દુ:ખાચે કારણ આહે. આણિ આશા નસણે હે પરમ સુખાચે કારણ આહે.

૧૪ ઇન્દ્રિયાણિ જયન્ત્યાશુ નિરાહારા મનીષિણઃ ।
વર્જયિત્વા તુ રસનં તન્નિરન્નસ્ય વર્ધતે ॥ ૧૧.૮.૨૦
આહારાચા ત્યાગ કરણારે વિચારી પુરુષ રસનેંદ્રિયાશિવાય બાકીચ્યા સર્વ ઇંદ્રિયાંના જિંકતાત. પરંતુ અન્નરહિત પુરુષાંચે રસનેંદ્રિય વાઢત જાતે
(રસાવિષયી અધિક આસક્તિ ઉત્પન્ન હોતે)

૧૫ ઈશ્વરાણાં વચઃ સત્યં તથૈવાચરિતં ક્વચિત્ ।
તેષાં યત્સ્વવચોયુક્તં બુદ્ધિમાંસ્તત્સમાચરેત્ ॥ ૧૦.૩૩.૩૨
સમર્થ પુરુષાંચે ભાષણ સત્ય અસતે. ઉપદેશાપ્રમાણે ત્યાંચં આચરણ કચિત્ અસતે. મ્હણૂન બુદ્ધિમાન મનુષ્યાને ત્યાંચ્યા ઉપદેશાલા અનુસરુન અસલેલ્યા આચારાચે આચરણ કરાવે.

૧૬ ઉત્તમશ્ચિન્તિતં કુર્યાત્પ્રોક્તકારી તુ મધ્યમઃ ।
અધમોઽશ્રદ્ધયા કુર્યાદકર્તોચ્ચરિતં પિતુઃ ॥ ૯.૧૮.૪૪
જો મુલગા બાપાચ્યા મનાંત અસલેલે કાર્ય કરિતો તો ઉત્તમ, જો સાંગિતલેલે કરિતો તો મધ્યમ, જો સાંગિતલેલે અશ્રદ્ધેને કરિતો તો કનિષ્ઠ આણિ જો બાપાચે સાંગણે અશ્રદ્ધેનેંસુદ્ધા કરીત નાહી તો કેવળ વિષ્ઠેસારખાચ હોય.

૧૭ ઉદ્યતસ્ય હિ કામસ્ય પ્રતિવાદો ન શસ્યતે ।
અપિ નિર્મુક્તસઙ્ગસ્ય કામરક્તસ્ય કિં પુનઃ ॥ ૩.૨૨.૧૨
સર્વસંગ પરિત્યાગ કેલેલ્યા પુરુષાલા દેખીલ સ્વતઃ પ્રાપ્ત ઝાલેલ્યા વિષયાચા અવ્હેર કરણે યોગ્ય નાહી, મગ વિષયાસક્ત પુરુષાલા તો કોઠૂન યોગ્ય હોઈલ?

૧૮ એકઃ પ્રસૂયતે જન્તુરેક એવ પ્રલીયતે ।
એકોઽનુભુઙ્ક્તે સુકૃતમેક એવચ દુષ્કૃતમ્ ॥ ૧૦.૪૯.૨૧
પ્રાણી એકટાચ જન્માસ યેતો, (સ્ત્રીપુત્રાદિકાંસહ જન્માસ યેત નાહી) વ એકટાચ મરણ પાવતો. તસેંચ પુણ્યાચે ફળ સુખ એકટાચ ભોગતો વ પાપાચે ફળ દુઃખસુદ્ધા એકટાચ ભોગિતો.

૧૯ એતદેવ હિ સચ્છિષ્યૈઃ કર્તવ્યં ગુરુનિષ્કૃતમ્ ।
યદ્વૈ વિશુદ્ધભાવેન સર્વાર્થાત્માર્પણં ગુરૌ ॥ ૧૦.૮૦.૪૧
ઉત્તમ શિષ્યાંની ગુરૂંચ્યા ઉપકારાંચી ફેડ હીચ કરાવી કી, સર્વ પુરુષાર્થ જ્યાપાસૂન પ્રાપ્ત હોતાત, તો દેહ શુદ્ધભક્તીને ગુરૂંના અપણ કરાવા.

૨૦ એતાવત્યેવ શુશ્રૂષા કાર્યા પિતરિ પુત્રકૈઃ ।
વાઢમિત્યનુમન્યેત ગૌરવેણ ગુરોર્વચઃ ॥ ૩.૨૪.૧૩
મુલાંની વડિલાંચી સેવા ઇતકીચ કરાવયાચી આહે કી, ત્યાંચ્યા આજ્ઞેચા સ્વીકાર ’ઠીક આહે ’ અશા બહુમાનાને કરાવા.

૨૧ એતાવાનવ્યયો ધર્મઃ પુણ્યશ્લોકૈરુપાસિતઃ ।
યો ભૂતશોકહર્ષાભ્યામાત્મા શોચતિ હૃષ્યતિ ॥ ૬.૧૦.૯
પ્રાણિમાત્રાલા દુઃખ ઝાલે અસતાં જ્યાલા સ્વતઃલા દુઃખ હોતે, વ પ્રાણિમાત્રાંચે સુખ પાહૂન જ્યાલા સુખ હોતે અશા પુરુષાચા જો ધર્મ તોચ અક્ષય ધર્મ હોય. કારણ સત્કીર્તિમાન્ લોકાંની યાચ ધર્માચે આચરણ કેલે આહે.

૨૨ એતાવાન્ હિ પ્રભોરર્થો યદ્દીનપરિપાલનમ્ ॥ ૮.૭.૩૮

સમર્થ પુરુષાંચે હેંચ કર્તવ્ય આહે કી, ત્યાંની દીન જનાંચેં પરિપાલન કરાવે.

૨૩ એષ રાજ્ઞાં પરો ધર્મો હ્યાર્તાનામાર્તિનિગ્રહઃ ॥ ૧.૧૭.૧૧

પીડિત ઝાલેલ્યા લોકાંચે દુઃખ નિવારણ કરણે હાચ રાજાંચા મુખ્ય ધર્મ આહે.

૨૪ એષ વૈ પરમો યોગો મનસઃ સંગ્રહઃ સ્મૃતઃ ।
હૃદયજ્ઞત્વમન્વિચ્છન્ દમ્યસ્યેવાર્વતો મુહુઃ ॥ ૧૧.૨૦.૨૧

શિક્ષણ દેણ્યાસ યોગ્ય અશા ઉદ્ધટ ઘોડ્યાલા શિકવિતાંના જ્યાપ્રમાણે કાહી વેળ ત્યાચ્યા તંત્રાને ચાલૂન હળૂહળૂ ત્યાલા યોગ્ય તેં વળણ લાવાવે લાગતે, ત્યાપ્રમાણે પ્રથમ કાહી પ્રસંગી મનાચ્યા તંત્રાને ચાલૂન શેવટીં તેં મન પૂર્ણપણે તાબ્યાત આણાવે. અશા રીતીને મનાચા નિગ્રહ કરણે હેચ મોઠે યોગસાધન આહે.

૨૫ કર્મણા જાયતે જન્તુઃ કર્મણૈવ નિલીયતે ।
સુખં દુઃખં ભયં ક્ષેમં કર્મણૈવાભિપદ્યતે ॥ ૧૦.૨૪.૧૩

પ્રાણી કર્માચ્યા યોગાનેં ઉત્પન્ન હોતો, કર્માચ્યાચ યોગાને લય પાવતો. સુખ, દુઃખ, ભય, આણિ કલ્યાણ હી સર્વહી કર્માચ્યાચ યોગાનેં પ્રાપ્ત હોતાત.

૨૬ કાલો બલીયાન્બલિનાં ભગવાનીશ્વરોઽવ્યયઃ ।
પ્રજાઃ કાલયતે ક્રીડન્ પશુપાલો યથા પશૂન ॥ ૧૦.૫૧.૧૯

કાલ હા સર્વ બલિષ્ઠાંમધ્યે બલિષ્ઠ અસૂન અવિનાશી ભગવાન ઈશ્વર આહે. તો ક્રીડા કરીત અસતાં, જ્યાપ્રમાણે પશૂંચે રક્ષણ કરણારા પશૂંના ઇકડે તિકડે નેતો, ત્યાપ્રમાણે પ્રજાજનાંચી ઘડામોડ કરિતો.

૨૭ કિં વિદ્યયા કિં તપસા કિં ત્યાગેન શ્રુતેન વા ।
કિં વિવિક્તેન મૌનેન સ્ત્રીભિર્યસ્ય મનો હૃતમ્ ॥ ૧૧.૨૬.૧૨

જ્યાચે મન સ્ત્રિયાંની આપલ્યા તાબ્યાંત ઠેવિલે આહે (જો સ્ત્રીલંપટ ઝાલા આહે) ત્યાચ્યા વિદ્યેચા, તપાચા, ત્યાગાચા, અધ્યયનાચા, એકાન્તવાસાચા આણિ મૌનાચા કાય ઉપયોગ આહે ?

૨૮ કિં દુર્મર્ષં તિતિક્ષૂણાં કિમકાર્યમસાધુભિઃ ।
કિં ન દેયં વદાન્યાનાં કઃ પરઃ સમદર્શિનામ્ ॥ ૧૦.૭૨.૧૯

સહનશીલ પુરુષાંના દુઃસહ અસે કાહીચ નાહી. દુષ્ટાંના અકાર્ય મ્હણૂન કાહીચ નાહીં (વાટેલ તે દુષ્કૃત્ય કરણ્યાચી ત્યાંચી તયારી અસતે) દેતા યેણાર નાહી અસેં દાનશૂર પુરુષાંજવળ કાય આહે ! (તે વાટેલ તી વસ્તૂ દેઊન ટાકતીલ) આણિ સમદૃષ્ટિ અસલેલ્યા લોકાંના પરકા અસા કોણીચ નાહી.

૨૯ કિં પ્રમત્તસ્ય બહુભિઃ પરોક્ષૈર્ હાયનૈરિહ ।
વરં મુહૂર્તં વિદિતં ઘટેત શ્રેયસે યતઃ ॥ ૨.૧.૧૨

યા લોકી સાવધ નસલ્યામુળે અવિચારાને કેવળ વિષયસેવનાંત એખાદ્યા મનુષ્યાચી પુષ્કળ વર્ષે નિઘૂન ગેલી તરી ત્યાંચા કાય ઉપયોગ આહે ! ત્યાપેક્ષા જ્ઞાનાને યુક્ત અશા દોન ઘટકાહી શ્રેષ્ઠ હોત, કારણ મનુષ્ય ત્યા દોનઘટકાંમધ્યે સ્વહિતાસાઠી યત્ન કરિતો.

૩૦ કોન્વર્થઃ સુખયત્યેનં કામો વા મૃત્યુરન્તિકે ।
આઘાતં નીયમાનસ્ય વધ્યસ્યેવ ન તુષ્ટિદઃ ॥ ૧૧.૧૦.૨૦
યા જીવાચ્યા સંનિધ મૃત્યુ ઉભા આહે અશા સ્થિતીત કોણતા ધનાદિપદાર્થ કિંવા શબ્દાદિ વિષય ત્યાલા સુખ દેણાર આહે ? વધ્ય પુરુષાલા વધ કરણ્યાચ્યા જાગેકડે નેત અસતાં ત્યાવેળી માળા, ચંદન, મિષ્ટાન્ન ઇત્યાદિ પદાર્થ દિલે અસતાં તે ત્યાલા સુખદાયક હોત નાહીત ત્યાપ્રમાણે પુઢે મૃત્યુ અસલેલ્યા યા જીવાલા કોણતાચ પદાર્થ સંતોષ ઉત્પન્ન કરીત નાહી.

૩૧ કૌમાર આચરેત્પ્રાજ્ઞો ધર્માન્ ભાગવતાનિહ ।
દુર્લભં માનુષં જન્મ તદપ્યધ્રુવમર્થદમ્ ॥ ૭.૬.૧
જ્ઞાત્યા પુરુષાને યા મનુષ્યજન્મામધ્યેચ વ ત્યાતૂનહી કૌમારાવસ્થેમધ્યેચ ભાગવતધર્માચે આચરણ કરાવે. કારણ, હા મનુષ્ય જન્મ દુર્લભ અસૂન પુરુષાર્થ સાધૂન દેણારા આહે, તથાપિ તો અશાશ્વત આહે.

૩૨ ગુરુર્ન સ સ્યાત્સ્વજનો ન સ સ્યાત્
પિતા ન સ સ્યાજ્જનની ન સા સ્યાત્ ।
દૈવં ન તત્સ્યાન્ન પતિશ્ચ સ સ્યાત્
ન મોચયેદ્યઃ સમુપેતમૃત્યુમ્ ॥ ૫.૫.૧૮
આપલ્યાજવળ આલેલ્યા લોકાંચી મૃત્યૂપાસૂન જ્યાલા સુટકા કરિતા યેત નાહી, તો ગુરુ નવ્હે સ્વજન નવ્હે, આણિ પિતા હોણ્યાલા યોગ્ય નવ્હે, તી માતા નવ્હે તેં દૈવત નવ્હે તો પતિ નવ્હે। (જ્યાલા આપલે કર્તવ્ય બરોબર કરિતા યેત નસેલ ત્યાને તી તી પદવી પ્રાપ્ત કરૂન ઘેઊ નયે।)

૩૩ જન્મલાભઃ પરઃ પુંસામન્તે નારાયણસ્મૃતિઃ ॥ ૨.૧.૬
અંતકાળી નારાયણાચી સ્મૃતિ હોણે હાચ મનુષ્યજન્મ પ્રાપ્ત ઝાલ્યાચા મોઠા લાભ હોય.

૩૪ જાતસ્ય મૃત્યુર્ધ્રુવ એષ સર્વતઃ
પ્રતિક્રિયા યસ્ય ન ચેહ ક્લૃપ્તા ।
લોકો યશશ્ચાથ તતો યદિ હ્યમું
કો નામ મૃત્યું ન વૃણીત યુક્તમ્ ॥ ૬.૧૦.૩૨
ઉત્પન્ન ઝાલેલ્યા પ્રાણ્યાલા તો કોઠેહી ગેલા તરી મૃત્યુ નિઃસંશય યેણારચ. યા લોકી મુત્યુ ટાળણ્યાચા ઉપાય ઈશ્વરાને નિર્માણ કેલા નાહી. મ્હણૂન યા મૃત્યૂપાસૂન જર ઇહલોકીં યશ આણિ પરલોકીં સ્વર્ગ હી પ્રાપ્ત હોત અસતીલ તર યા પ્રાપ્ત ઝાલેલ્યા યોગ્ય મૃત્યૂચા કોણ બરેં સ્વીકાર કરણાર નાહીં ? સર્વહી કરિતીલચ.

૩૫ જિહ્વયાતિપ્રમાથિન્યા જનો રસવિમોહિતઃ ।
મૃત્યુમૃચ્છત્યસદ્બુદ્ધિર્મીનસ્તુ બડિશૈર્યથા ॥ ૧૧.૮.૧૯

જ્યાપ્રમાણે માસા આમિષ લાવિલેલ્યા ગળાચ્યા (લોહકંટકાચ્યા) યોગાને મૃત્યુમુખી પડતો, ત્યાપ્રમાણે રસસેવનાવિષયી આસક્ત ઝાલેલા દુર્બુદ્ધિ મનુષ્ય ઉચ્છંખલ દુર્જય અશા જિહ્વેચ્યા યોગાને મૃત્યુમુખાંત પડતો.

૩૬ જિહ્વાં ક્વચિત્સંદશતિ સ્વદદ્ભિઃ

તદ્વેદનાયાં કતમાય કુપ્યેત્ ॥ ૧૧.૨૩.૫૧

કેવ્હાં તરી મનુષ્ય આપલ્યાચ દાંતાંની આપલી જીભ ચાવતો ત્યાવેળી હોણાર્યા વેદનાંમુળે ત્યાને કોણાબર રાગે ભરાવેં ? (દાંતાંના રાગેં ભરૂન તાડણ કરાવે તર આપણાંલાચ દુસરી પીડા હોઈલ।)

૩૭ જીવિતં મરણં જન્તોર્ગતિઃ સ્વેનૈવ કર્મણા ।

રાજંસ્તતોઽન્યોનાન્યસ્ય પ્રદાતા સુખદુઃખયોઃ ॥ ૧૨.૬.૨૫

(બૃહસ્પતિ જનમેજયરાજાલા સાંગતાત।) હે રાજા, જિવંત રાહણે, મૃત્યુ યેણે, સ્વર્ગાદિલોકાંચી પ્રાપ્તિ હોણે હી સર્વ પ્રાણ્યાલા આપલ્યા કર્માચ્યાચ યોગાનેં પ્રાપ્ત હોત અસતાત. યાસાઠી દુસર્યાલા સુખદુઃખેં દેણારા દુસરા કોણી નાહી.

૩૮ તત્કર્મ હરિતોષં યત્ સા વિદ્યા તન્મતિર્યયા ॥ ૪.૨૯.૪૯

જ્યાચ્યા યોગાને ઈશ્વરાલા સંતોષ હોતો તેચ ખરેં કર્મ હોય. આણિ જિચ્યા યોગાને શ્રીહરીકડે બુદ્ધિ લાગતે, તીચ ખરી વિદ્યા હોય.

૩૯ તથારિભિર્ન વ્યથતે શિલીમુખૈઃ

શેતેઽર્દિતાઙ્ગો હૃદયેન દૂયતા ।

સ્વાનાં યથા વક્રધિયાં દુરુક્તિભિઃ

દિવાનિશં તપ્યતિ મર્મતાડિતઃ ॥ ૪.૩.૧૯

જ્યાપ્રમાણે આપલ્યા કુટિલબુદ્ધિ બાંધવાંચ્યા દુર્ભાષણાને મર્મસ્થાની તાડિત ઝાલેલા પુરુષ વ્યથિત ઝાલેલ્યા અંતઃકરણામુળે રાત્રંદિવસ સંતાપ પાવતો, ત્યાપ્રમાણે શત્રુંની બાણાંચ્યા યોગાને આંગાચે તુકડે પાડિલે તરી સંતાપ પાવત નાહી. કારણ ત્યાલા થોડી તરી ઝોપ યેતે, પરંતુ મર્મભેદ ઝાલેલ્યાલા મુળીચ ચૈન પડત નાહી.

૪૦ તદ્વૈ ધનુસ્ત ઇષવઃ સ રથો હયાસ્તે

સોઽહં રથી નૃપતયો યત આનમન્તિ ।

સર્વં ક્ષણેન તદભૂદસદીશરિક્તં

ભસ્મન્હુતં કુહકરાદ્ધમિવોપ્તમૂષ્યામ્ ॥ ૧.૧૫.૧૧

(શ્રીકૃષ્ણ નિજધામાસ ગેલ્યાનંતર અર્જુનાચા ગવળ્યાંની પરાજય કેલા ત્યાસંબંધાને અર્જુન યુધિષ્ઠિરાસ સાંગતો।) સંગ્રામાચેવેળી રાજે લોક જ્યાલા નમસ્કાર કરીત અસત, તેચ ગાંડીવ ધનુષ્ય, તેચ વાણ, તોચ અગ્નીને દિલેલા દિવ્યરથ, તેચ ઘોડે, તોચ મી રથી પણ હે સર્વ સાહિત્ય શ્રીકૃષ્ણરહિત ઝાલ્યામુળે એકા ક્ષણાંત વ્યર્થ ઝાલે. ભસ્મામધ્યે કેલેલે હવન, માયાવી પુરુષાંપાસૂન મિળવિલેલ્યા વસ્તુ કિંવા ઉખર મ્હણજે ખાર્યા જમિનીત પેરલેલે

ધાન્ય હીં જ્યાપ્રમાણે વ્યર્થ હોતાત ત્યાપ્રમાણે શ્રીકૃષ્ણાચે અધિષ્ઠાન નાહીંસેં ઝાલ્યાબરોબર માઝેં સર્વ સામર્થ્ય ફુકટ ગેલે.

૪૧ તપ્યન્તે લોકતાપેન સાધવઃ પ્રાયશો જનાઃ ।
પરમારાધનં તદ્ધિ પુરુષસ્યાખિલાત્મનઃ ॥ ૮.૭.૪૪

સાધુ પુરુષ બહુતકરૂન લોકાંચ્યા દુઃખાને સ્વતઃ દુઃખી હોતાત। (લોકાંચે દુઃખ નિવારણ કરણ્યાસાઠી સ્વતઃ દુઃખ ભોગિતાત।) દુસર્‍યાકરિતાં દુઃખ સહન કરણં હાચ સર્વાત્મ્યા પરમેશ્વરાચે ઉત્કૃષ્ટ આરાધન હોય.

૪૨ તાંસ્તાન્કામાન્હરિર્દદ્યાત યાન્ યાન્ કામયતે જનઃ ।
આરાધિતો યથૈવૈષ તથા પુંસાં ફલોદયઃ ॥ ૪.૧૩.૩૪

મનુષ્ય જ્યા જ્યા વિષયાંચી ઇચ્છા ધારણ કરિતો તે તે વિષય શ્રીહરિ ત્યાલા દેતો. જસે હરીચે આરાધન કરાવેં, તશીચ ફલપ્રાપ્તિ મનુષ્યાંના હોતે.

૪૩ તાવજ્જિતેન્દ્રિયો ન સ્યાદ્વિજિતાન્યેન્દ્રિયઃ પુમાન્ ।
ન જયેદ્રસનં યાવજ્જિવિતં સર્વં જિતે રસે ॥ ૧૧.૮.૨૧

ઇતર ઇંદ્રિયે જિંકણાર્‍યા પુરુષાને જોપર્યન્ત રસનેંદ્રિય જિંકિલેં નાહી, તોપર્યંત તો જિતેંદ્રિયચ નવ્હે. રસનેંદ્રિય જિંકિલેં અસતાં ત્યાને સર્વ ઇંદ્રિયે જિંકિલ્યાસારખી આહેત.

૪૪ તાવત્પ્રમોદતે સ્વર્ગે યાવત્પુણ્યં સમાપ્યતે ।
ક્ષીણપુણ્યઃ પતત્યર્વાગનિચ્છન્કાલચાલિતઃ ॥ ૧૧.૧૦.૨૬

પ્રાણી સ્વર્ગામધ્યે પુણ્ય સંપેપર્યંત વિષયાંચા ઉપભોગ ઘેત અસતાં આનંદ પાવતો. પરંતુ પુણ્ય સંપતાંચ તેથૂન પડણ્યાચી ઇચ્છા કરીત નસતાંહી કાલાને ત્યાસ પાડિલે મ્હણજે તો ખાલી પડતો.

૪૫ દુર્લભો માનુષો દેહો દેહિનાં ક્ષણભઙ્ગરઃ ।
તત્રાપિ દુર્લભં મન્યે વૈકુણ્ઠપ્રિયદર્શનમ્ ॥ ૧૧.૨.૨૯

(નિમિરાજા કવિ, હરિ ઇત્યાદિ નઊ યોગેશ્વરાંના મ્હણાલા) જીવાંના ક્ષણભંગુર અસલેલાહી હા મનુષ્યદેહ દુર્લભ આહે; આણિ ત્યા મનુષ્યજન્મામધ્યેહી ભગવદ્ભક્તાંચે દર્શન દુર્લભ આહે અસે મી માનિતો.

૪૬ દુષ્કરઃ કો નુ સાધૂનાં દુસ્ત્યજો વા મહાત્મનામ્ ૯.૫.૧૫

મહાત્મ્યા સાધૂંના કરણ્યાસ અથવા ટાકણ્યાસ કઠીણ અસેં કાય આહે ! કાંહીંચ નાહી.

૪૭ દૃષ્ટિપૂતં ન્યસેત્પાદં વસ્ત્રપૂતં પિબેજ્જલમ્ ।
સત્યપૂતાં વદેદ્વાચં મનઃપૂતં સમાચરેત્ ॥ ૧૧.૧૮.૧૬

દૃષ્ટીને પાહૂન શુદ્ધ ઠરલેલ્યા જાગી પાઊલ ટાકાવે, વસ્ત્રાને ગાળલેલે પાણી પ્યાવે, સત્યાને પવિત્ર અશી વાણી ઉચ્ચારાવી આણિ મનાને વિચાર કરૂન શુદ્ધ અસેલ તેંચ આચરણ કરાવે.

૪૮ દ્વાવેવ ચિન્તયા મુક્તૌ પરમાનન્દ આપ્લુતૌ ।

યો વિમુગ્ધો જડો બાલો યો ગુણેભ્યઃ પરં ગતઃ ॥ ૧૧.૯.૪

યા જગાંત જ્યાંના ચિંતા નાહી, વ જે પરમાનંદાંત નિમગ્ન આહેત, અસે દોઘેજણચ આહેત. એક અજ્ઞાની ઉદ્યોગરહિત બાલક આણિ દુસરા પરમેશ્વરાશી ઐક્ય પાવલેલા ગુણાતીત સાધુ.

૪૯ ધર્મવ્યતિક્રમો દૃષ્ટ ઈશ્વરાણાં ચ સાહસમ્ ।
તેજીયસાં નદોષાય વન્હેઃ સર્વભુજો યથા ॥ ૧૦.૩૩.૩૦
નૈતત્સમાચરેજ્જાતુ મનસાપિ હ્યનીશ્વરઃ ।
વિનશ્યત્યાચરન્મૌઢ્યાદ્યથા રુદ્રોઽબ્ધિજં વિષમ્ ॥ ૧૦.૩૩.૩૧

પવિત્ર અસલેલ્યા સર્વભક્ષક અગ્નીને જરી અમંગલ પદાર્થ જાળૂન ટાકિલે તરી ત્યામુળે તો જસા અપવિત્ર હોત નાહી, ત્યાપ્રમાણે તેજસ્વી સમર્થ પુરુષાંચ્યા હાતૂન ધર્મમર્યાદાંચે ઉલ્લંઘન આણિ ભલત્યાચ ગોષ્ટી કરણ્યાચે સાહસ જરી ઝાલે, તરી ત્યાંના દોષ લાગત નાહી.

શંકરાંની કાલકૂટ વિષ ભક્ષણ કેલે, મ્હણૂન દુસરા સામાન્ય પુરુપ તસે કરણ્યાસ પ્રવૃત્ત હોઈલ, તર તો જસા નાશ પાવેલ, ત્યાપ્રમાણે મૂર્ખપણામુળે શાસ્ત્રવિરુદ્ધ કર્મ કરણારા નાશ પાવેલ. સમર્થ નસલેલ્યા પુરુષાને શાસ્ત્રવિરુદ્ધ કર્મ મનાનેહી આચરણ કરૂં નયે.

૫૦ ધર્માર્થકામમોક્ષાખ્યં ય ઇચ્છેચ્છ્રેય આત્મનઃ ।
એકમેવ હરેસ્તત્ર કારણં પાદસેવનમ્ ॥ ૪.૮.૪૧

ધર્મ, અર્થ, કામ આણિ મોક્ષ હે પુરુષાર્થ સાધલ્યાને કલ્યાણ પ્રાપ્ત હોતે. હે કલ્યાણકારક પુરુષાર્થ સાધણ્યાસ શ્રીહરીચ્યા ચરણાંચે સેવન કરણે હેચ એક સાધન આહે.

૫૧ ન જાતુ કામઃ કામાનામુપભોગેન શામ્યતિ ।
હવિષા કૃષ્ણવર્ત્મેવ ભૂય એવાભિવર્ધતે ॥ ૯.૧૯.૧૪

જ્યાપ્રમાણે અગ્નિ હા તૂપ ઇત્યાદિ હવનીય દ્રવ્યાંચ્યા યોગાને શાંત ન હોતાં અધિકચ પ્રદીપ્ત હોતો, ત્યાપ્રમાણે વિષયાંચ્યા ઉપભોગાને વિષય ભોગણ્યાચી ઇચ્છા કધીહી શાંત હોત નાહી. ઉલટ વાઢતચ જાતે.

૫૨ ન તથા તપ્યતે વિદ્ધઃ પુમાન્બાણૈઃ સુમર્મગૈઃ ।
યથા તુદન્તિ મર્મસ્થા હ્યસતાં પરુષેષવઃ ॥ ૧૧.૨૩.૩

મર્મસ્થળી લાગલેલ્યા દુર્જનાંચ્યા કઠોર વાગ્બાણાંની પુરુષ દુઃખાને જસા સંતપ્ત હોતો, તસા મર્મસ્થાની લાગલેલ્યા લોહમય ખર્‍્યા બાણાંની વિદ્ધ ઝાલેલાહી પુરુષ સંતપ્ત હોત નાહી.

૫૩ નનુ સ્વાર્થપરો લોકો ન વેદ પરસંકટમ્ ।
યદિ વેદ ન યાચેત નેતિ નાહ યદીશ્વરઃ ॥ ૬.૧૦.૬

ખરોખર સ્વાર્થાવિષયીં તત્પર અસલેલ્યા લોકાંના દુસર્‍્યાચે સંકટ સમજત નાહી, જર સમજેલ તર તે યાચનાચ કરણાર નાહીત. તસેચ જ્યાચ્યાપાશી યાચના કેલી. તો જર દેણ્યાસ સમર્થ અસેલ વ દુસન્યાચે સંકટ જાણણારા અસેલ તર દેત નાહી અસે કધીચ મ્હણણાર નાહી.

૫૪ ન વૈ શૂરા વિકત્થન્તે દર્શયન્ત્યેવ પૌરુષમ્ ॥ ૧૦.૫૦.૨૦
શૂર પુરુષ આપલી સ્વતઃચી સ્તુતિ કરીત નાહીત, તર સ્તુતીલા કારણ અસલેલા પરાક્રમચ કરૂન દાખવિતાત.

૫૫ ન સંરમ્ભેણ સિધ્યન્તિ સર્વેઽર્થાઃ સાન્ત્વયા યથા ॥ ૮.૬.૨૪
સામોપચારાને જશી કાર્યે સિદ્ધ હોતાત તશી રાગાનેં હોત નાહીત.

૫૬ ન સભાં પ્રવિશેત્પ્રાજ્ઞઃ સભ્યદોષાનનુસ્મરન્ ।
અબ્રુવન્વિબ્રુવન્નજ્ઞો નરઃ કિલ્બિષમશ્નુતે ॥ ૧૦.૪૪.૧૦
સભાસદાંચે દોષ જાણણાર્યા બુદ્ધિમાન્ મનુષ્યાને આધી સભેમધ્યેચ જ્ઉ નયે. કારણ દોષ જાણૂનહી ન બોલેલ, કિંવા ધર્મપક્ષાચ્યા ઉલટ બોલેલ, અથવા વિચારિલે અસતા મી જાણત નાહીં અસે મ્હણેલ, તર ત્યાલા પાપ લાગતે.

૫૭ નહિ કશ્ચિત્ક્ષણમપિ જાતુ તિષ્ઠત્યકર્મકૃત્ ॥ ૬.૧.૫૩
કોણીહી એક ક્ષણભર દેખીલ કર્મ કેલ્યાવાંચૂન કધીહી રાહ શકત નાહી.

૫૮ ન હ્યમ્મયાનિ તીર્થાનિ ન દેવા મૃચ્છિલામયાઃ ।
તે પુનન્ત્યુરુકાલેન દર્શનાદેવ સાધવઃ ॥ ૧૦.૪૮.૩૧
ઉદકાને યુક્ત અસલેલી તીર્થે હી તીર્થે નવ્હત, અસે નાહી, ત્યાચપ્રમાણે માતીચે વ દગડાચે દેવ હે દેવ નવ્હત અસ નાહી, પરંતુ હી તીર્થે વ હે દેવ પુષ્કળ કાળપર્યંત સેવા કેલી અસતાં પવિત્ર કરિતાત આણિ સાધુલોક ત્યાંચે દર્શન હોતાંચ પવિત્ર કરિતાત.

૫૯ નામસંકીર્તનં યસ્ય સર્વપાપપ્રણાશનમ્ ।
પ્રણામો દુઃખશમનસ્તં નમામિ હરિં પરમ્ ॥ ૧૨.૧૩.૨૩
જ્યાચે નામસંકીર્તન કેલે અસતાં તે સર્વ પાતકાંચા નાશ કરિતેં, વ જ્યાલા નમસ્કાર કેલા અસતાં સકલ દુઃખાંચા નાશ હોતો, ત્યા સર્વોત્તમ શ્રીહરીલા મી નમસ્કાર કરિતો.

૬૦ નૃદેહમાદ્યં સુલભં સુદુર્લભં પ્લવં સુકલ્પં ગુરુકર્ણધારમ્ ।
મયાનુકૂલેન નભસ્વતેરિતં પુમાન્ભવાબ્ધિં ન તરેત્સ આત્મહા ॥ ૧૧.૨૦.૧૭
(શ્રીભગવાન્ કૃષ્ણ ઉદ્ધવાલા સાંગતાત) સર્વ ઉત્કૃષ્ટ ફળે પ્રાપ્ત કરૂન દેણ્યાચે મુખ્ય સાધન હા નરદેહ આહે. હા કોટ્યવધિ ઉદ્યોગાંનીહી પ્રાપ્ત હોણારા નાહીં તથાપિ સહજ પ્રાપ્ત ઝાલા આહે. હી નરદેહરૂપી નૌકા ચાંગલ્યા પ્રકારચી આહે. ગુરુ હા તિચ્યા મધીલ નાવાડી હોય. વારા અનુકૂલ અસલા મ્હણજે નાવ ચાંગલ્યા તર્હેને ચાલતે ત્યાપ્રમાણે માઝેં સ્મરણ કેલે અસતા મી અનુકૂલ હોઊન પ્રેરણા કરિતો અશા ત-હેચી સર્વ સામગ્રી અસલેલી હી નરદેહરૂપી નૌકા પ્રાપ્ત ઝાલી અસતાં, જો સંસારરૂપી સાગર તરૂન જાત નાહીં, તો આત્મઘાતકીચ સમજાવા.

૬૧ નેહ ચાત્યન્તસંવાસઃ કર્હિચિત્કેનચિત્સહ ।
રાજન્સ્વેનાપિ દેહેન કિમુ જાયાત્મજાદિભિઃ૧૦.૪૯.૨૦.

(અક્રૂર ધૃતરાષ્ટ્ર રાજાલા સાંગતો) હે રાજા, યાલોકી કોણત્યાહી પ્રાણ્યાચા કોણાહી પ્રાણ્યાબરોબર કેવ્હાહી નિરંતર એકત્ર સહવાસ ઘડત નાહી. અત્યંત પ્રિય અસલેલ્યા આપલ્યા દેહાવરોવર સુદ્ધા નિરંતર સહવાસ ઘડત નાહી. મગ સ્ત્રીપુત્રાદિકાંબરોબર ઘડત નાહી, હે કાય સાંગાવેં?

૬૨ નૈકત્ર પ્રિયસંવાસઃ સુહૃદાં ચિત્રકર્મણામ્ ।
ઓઘેન વ્યૂહ્યમાનાનાં પ્લવાનાં સ્રોતસો યથા ॥ ૧૦.૫.૨૫

જ્યાપ્રમાણે ઉદક પ્રવાહાચ્યા ઓઘાને વાહૂન જાણાર્‍યા તૃણકાષ્ઠાદિકાંચી સ્થિતિ એકે ઠિકાણી ઘડત નાહી, ત્યાપ્રમાણે ચિત્રવિચિત્ર કર્મેં અસણાર્‍યા સુહૃજ્જનાંચા પ્રિય અસલેલા સમાગમ એકા ઠિકાણી કાયમચા ઘડત નાહી.

૬૩ પત્રં પુષ્પં ફલં તોયં યો મે ભક્ત્યા પ્રયચ્છતિ ।
તદહં ભક્ત્યુપહૃતમશ્નામિ પ્રયતાત્મનઃ ॥ ૧૦.૮૧.૪

(શ્રીકૃષ્ણ સુદામ્યાલા સાંગતાત) જો કોણી મલા પાન, ફૂલ, ફળ આણિ પાણી યાંપૈકી કાહીહી ભક્તીને અર્પણ કરિતો ત્યા શુદ્ધ અંતઃકરણાચ્યા મનુષ્યાને તે ભક્તીને અર્પણ કેલેલે મી સેવન કરિતો (આનંદાને ગ્રહણ કરિતો)

૬૪ પથિ ચ્યુતં તિષ્ઠતિ દિષ્ટરક્ષિતં
ગૃહે સ્થિતં તદ્વિહતં વિનશ્યતિ ।
જીવત્યનાથોઽપિ તદીક્ષિતો વને
ગૃહેઽપિ ગુપ્તોસ્ય હતો ન જીવતિ ॥ ૭.૨.૪૦

ઈશ્વરાને રક્ષણ કેલેલી વસ્તૂ માર્ગામધ્યેહી પડલી અસતા તશીચ રાહતે, તિલા કોણી નેત નાહી. આણિ જ્યા વસ્તૂચી ઈશ્વરાને ઉપેક્ષા કેલી તી ઘરામધ્યે અસલી તરી નાહીશી હોતે. ત્યાચપ્રમાણે એખાદા પુરુષ અનાથ અસૂનહી ઈશ્વરાને ત્યાચ્યાવર કૃપાદૃષ્ટિ ઠેવિલી અસતાં તો વનામધ્યેહી જિવંત રાહતોચ. આણિ ઈશ્વરાને જ્યાચી ઉપેક્ષા કેલી તો પુરુષ ઘરામધ્યે સુરક્ષિત અસૂનહી જગત નાહી.

૬૫ પરોઽપ્યપત્યં હિતકૃદ્યૌષધં
સ્વદેહજોઽપ્યામયવત્સુતોઽહિતઃ ।
છિન્દ્યાત્તદઙ્ગં યદુતાત્મનોઽહિતં
શેષં સુખં જીવતિ યદ્વિવર્જનાત્ ॥ ૭.૫.૩૭

પરિણામી હિતકારક અસણાર્‍યા ઔષધાપ્રમાણે એખાદા પરકા પુરુષ જર આપલા હિતકર્તા અસેલ તર તો આપલેં અપત્યચ સમજલા પાહિજે. આણિ પ્રત્યક્ષ ઔરસ પુત્ર અસૂનહી અહિત કરણારા અસેલ, તર તો રોગાપ્રમાણે શત્રૂ સમજલા પાહિજે. ફાર તર કાય શરીરાચા એખાદા અવયવ આપણાંસ અપાયકારક અસેલ તર તો તોડન ટાકાવા. કારણ તેવઢ્યા ભાગાચા ત્યાગ કેલા અસતા બાકીચે શરીર સુખાને જિવંત રાહતે.

૬૬ પુત્રદારાપ્તબન્ધૂનાં સઙ્ગમઃ પાન્થસઙ્ગમઃ ॥ ૧૧.૭.૫૩

પુત્ર, સ્ત્રી, આપ્ત આણિ બાંધવ યાંચા સમાગમ કેવળ પાંથસ્થ લોકાંચ્યા સહવાસાસારખા ક્ષણિક આહે.

૬૭ પૌરુષં દર્શયન્તિ સ્મ શૂરા ન બહુભાષિણઃ ॥ ૧૦.૭૭.૧૯
શૂર પુરુષ યુદ્ધામધ્યે પુષ્કળ બોલૂન ન દાખવિતાં આપલા પરાકમચ કરૂન દાખવિતાત.

૬૮ પ્રભવો હ્યાત્મનઃ સ્તોત્રં જુગુપ્સન્ત્યપિ વિશ્રુતાઃ ૪.૧૫.૨૫
પ્રખ્યાત અસલેલે સમર્થ પુરુષ આપલ્યા વર્ણનીય પરાક્રમાચીહી સ્તુતિ કરવીત નાહીત. સ્તુતિ ઐકણ્યાચા ત્યાંસ કંટાળા યેતો.

૬૯ પ્રાયેણાભ્યર્ચિતો દેવો યે પ્રજા ગૃહમેધિનઃ ।
કદપત્યભૃતં દુઃખં યે ન વિન્દન્તિ દુર્ભરમ્ ॥ ૪.૧૩.૪૩
જે ગૃહસ્થ નિપુત્રિક આહેત ત્યાંની બહુતકરૂન દેવાચે ચાંગલે પૂજન કેલે અસલે પાહિજે. કારણ ત્યાંના કુપુત્રાપાસૂન હોણારે અતિશય દુઃસહ દુઃખ મુળીચ સોસાવે લાગત નાહી। (સંતાનાપેક્ષા નિસંતાન બરે।)

૭૦ બન્ધ ઇન્દ્રિયવિક્ષેપો મોક્ષ એષાં ચ સંયમઃ ॥ ૧૧.૧૮.૨૨
ઇંદ્રિયે વિષયાસક્ત હોણે હાચ બંધ વ ઇંદ્રિયેં વિષયાંપાસૂન આવરૂન ધરણે હાચ મોક્ષ હોય.

૭૧ બ્રાહ્મણસ્યહિ દેહોઽયં ક્ષુદ્રકામાય નેષ્યતે ।
કૃચ્છ્રાય તપસે ચેહ પ્રેત્યાનન્તસુખાય ચ ॥ ૧૧.૧૭.૪૨
બ્રાહાણાચા દેહ સંસારાંતીલ તુચ્છ વિષય ભોગણ્યાસાઠી નાહીં તર યા લોકી જિવંત અસેપર્યંત કષ્ટ કરૂન તપ કરણ્યાકરિતા આણિ મરણ પાવલ્યા નંતર પરલોકી અનંત સુખ ભોગણ્યા કરિતાં આહે.

૭૨ બ્રાહ્મણઃ સમદૃક્ શાન્તો દીનાનાં સમુપેક્ષકઃ ।
સ્રવતે બ્રહ્મ તસ્યાપિ ભિન્નભાણ્ડાત્પયો યથા ॥ ૪.૧૪૧૪૧
સર્વ ઠિકાણી સમદૃષ્ટિ ઠેવણારા વ શાંત અસા બ્રાહ્મણહી જર દીન જનાંચી ઉપેક્ષા કરીલ તર ત્યાચેહી તપ જ્યાપ્રમાણે ફુટક્યા ભાંડ્યાંતૂન પાણી હળૂહળૂ પાઝરૂન જાતે ત્યાપ્રમાણે ઉત્તરોત્તર ક્ષીણ હોત જાઊન શેવટી નાહીસે હોતેં.

૭૩ યુઃ સ્નિગ્ધસ્ય શિષ્યસ્ય ગુરવો ગુહ્યમપ્યુત ॥ ૧.૧.૧૮
ગુરુ પ્રેમળ શિષ્યાલા રહસ્યહી સાંગતાત.

૭૪ ભયં પ્રમત્તસ્ય વનેષ્વપિ સ્યાત્
યતઃ સ આસ્તે સહષટ્સપત્નઃ ।
જિતેન્દ્રિયસ્યાત્મરતેર્બુધસ્ય
ગૃહાશ્રમઃ કિંનુ કરોત્યવદ્યમ્ ॥ ૫.૧.૧૭
આસક્તિ ઉત્પન્ન હોઈલ યા ભીતીને ઇંદ્રિયે સ્વાધીન નસલેલા મનુષ્ય યા વનાંતૂન ત્યાવનાંત જરી ફિરત રાહિલા, તથાપિ તેથેં ત્યાલા સંસારભય પ્રાપ્ત હોતેચ. કારણ ત્યાચ્યા બરોબર કામકોધાદિ સહા શત્રુ અસતાતચ, બરેં ઇંદ્રિયે જિંકૂન આત્મસ્વરૂપી રમમાણ અસણારા જ્ઞાતા પુરુષ ગૃહસ્થાશ્રમાંત રાહિલા તરી ત્યાચે કાય નુકસાન હોણાર આહે ! કાહી નાહી.

૭૫ ભૂતાનામિહ સંવાસઃ પ્રપાયામિવ સુવ્રતે ॥ ૭.૨.૨૧
(હિરણ્યકશિપુ આપલ્યા માતેલા મ્હણતો) હે સુવ્રતે માતે, પાણપોઈવર જમલેલ્યા લોકાંચા સહવાસ જસા ક્ષણિક અસતો, ત્યાપ્રમાણે યા લોકામધ્યે પ્રાણ્યાચા સમાગમ ક્ષણિક આહે.

૭૬ ભૂર્યપ્યભક્તોપહૃતં ન મે તોષાય કલ્પતે ॥ ૧૧.૨૭.૧૮
(શ્રીકૃષ્ણ ઉદ્ધવાલા સાંગતાત।) જ્યાચ્યા અંતઃકરણાંત ભક્તિ નાહી, ત્યાને પુષ્કળ ઉપચાર અર્પણ કેલે તરી ત્યાપાસૂન મલા સંતોષ હોત નાહી.

૭૭ મૌમાન્ રેણૂન્ સ વિમમે યો વિષ્ણોર્વર્ણયેદ્ગુણાન્ ॥ ૮.૫.૬
શ્રીવિષ્ણૂચે સંપૂર્ણ ગુણ જો વર્ણન કરીલ, તો ભૂમીચ્યા રજઃકણાંચીહી ગણના કરીલ.

૭૮ ભ્રાતરીશકૃતઃ પાશો નૃણાં યઃ સ્નેહસંજ્ઞિતઃ ।
તં દુસ્ત્યજમહં મન્યે શૂરાણામપિ યોગિનામ્ ॥ ૧૦.૮૪.૬૧
(વસુદેવ નંદાલા મ્હણાલા) હે દાદા, સ્નેહ નાંવાચા જો મનુષ્યાંના પાશચ આહે તો ઈશ્વરાને નિર્માણ કેલેલા અસલ્યામુળે શૂર લોકાંના વ યોગિજનાંના દેખીલ તોડણ્યાસ મોઠા કઠીણ આહે અસં મી સમજતો.

૭૯ મલ્લાનામશનિર્નૃણાં નરવરઃ સ્ત્રીણાં સ્મરો મૂર્તિમાન્
ગોપાનાં સ્વજનોઽસતાં ક્ષિતિભુજાંશાસ્તા સ્વપિત્રોઃ શિશુઃ ।
મૃત્યુર્ભોજપતેર્વિરાડવિદુષાં તત્ત્વં પરં યોગિનાં
વૃષ્ણીનાં પરદેવતેતિ વિદિતો રઙ્ગં ગતઃ સાગ્રજઃ ॥ ૧૦.૪૩.૧૭
કંસાચ્યા રંગમંડપાંત અસલેલ્યા સર્વ લોકાંના ત્યાંચ્યા ત્યાંચ્યા અભિપ્રાયાપ્રમાણે શ્રીકૃષ્ણ ભાસલા- ચાણૂરમુષ્ટિકાદિક મલ્લાંના વન, સામાન્ય મનુષ્યાંના શ્રેષ્ઠ પુરુષ, સ્ત્રિયાંના મૂર્તિમંત મદન, નંદાદિક ગોપાંના સ્વજન, દૃષ્ટરાજાંના શાસન કરણારા, વસુદેવ દેવકી યાંના બાલક, કંસાલા મૃત્યુ, અજ્ઞલોકાંના મોઠાચ પરાકમ કરણારા, યોગ્યાંના પરમાત્મતત્ત્વ આણિ યાદવાંના પરમદેવતા. યાપ્રમાણે શ્રીકૃષ્ણ બલરામાસહ રંગમંડપાંત શિરલા અસતાં જ્યાચ્યા ત્યાચ્યા ભાવનેપ્રમાણે એકચ અસૂન અનેકપ્રકારચા ભાસલા.

૮૦ મહત્સેવાં દ્વારમાહુર્વિમુક્તેઃ ॥ ૫.૫.૨
સત્પુરુષાંચી સેવા કરણે હેચ મુક્તીચે દ્વાર આહે, અસે મ્હણતાત.

૮૧ માતરં પિતરં વૃદ્ધં ભાર્યાં સાધ્વીં સુતં શિશુમ્ ।
ગુરું વિપ્રં પ્રપન્નં ચ કલ્પોઽબિભ્રચ્છ્વસન્મૃતઃ ॥ ૧૦.૪૫.૭
જો પુરુષ પાલનપોષણ કરણ્યાસ સમર્થ અસૂનહી વૃદ્ધ આઈબાપાંચેં, પતિવ્રતાસ્ત્રીચે, લહાન પુત્રાચેં, ગુરૂચેં, બ્રાહ્મણાચે, વ શરણાગતાચે રક્ષણ કરીત નાહી, તો જિવંત અસૂન મેલ્યાસારખાચ હોય.

૮૨ માતરં પિતરં ભ્રાતૄન્સર્વાંશ્ચ સુહૃદસ્તથા ।
ઘ્નન્તિ હ્યસુતૃપો લુબ્ધા રાજાનઃ પ્રાયશો ભુવિ ॥ ૧૦.૧.૬૭

આપલ્યા પ્રાણાંચી તૃપ્તિ કરણારે વ લોભી અસલેલે રાજે બહુતકરૂન આઇ, બાપ, ભાઊ, ત્યાચપ્રમાણે સર્વહી મિત્ર યાંચા સુધ્દા વધ કરિતાત મગ ઇતરાંચી કથા કાય?

૮૩ મૃત્યુર્જન્મવતાં વીર દેહેન સહ જાયતે ।
અદ્ય વાબ્દશતાન્તે વા મુત્યુર્વૈ પ્રાણિનાં ધ્રુવઃ ॥ ૧૦.૧.૩૮

(વસુદેવ કંસાલા મ્હણાલા) હે વીરા જન્માસ આલેલ્યા પ્રાણ્યાંચા મૃત્યુ દેહાબરોબરચ ઉત્પન્ન હોતો, આજ કિંવા શંભર વર્ષાંની તરી પ્રાણ્યાંના મૃત્યુ હા નિશ્ચિત પ્રાપ્ત હોણાર.

૮૪ મૃત્યુર્બુદ્ધિમતાऽપોહ્યો યાવદ્બુદ્ધિબલોદયમ્ ।
યદ્યસૌ ન નિવર્તેત નાપરાધોऽસ્તિ દેહિનઃ ॥ ૧૦.૧.૪૮

બુદ્ધિમાન્ પુરુષાને આપલ્યા બુદ્ધીચી વ બળાચી પરાકાષ્ઠા કરૂન પ્રાપ્ત ઝાલેલા મૃત્યુ ચુકવાવા. પ્રયત્ન કરૂનહી મૃત્યુ ટાળતાં આલા નાહી, તર ત્યા પ્રાણ્યાકડે કાહી દોષ નાહી.

૮૫ ય ઉદ્ધરેત્કરં રાજા પ્રજા ધર્મેષ્વશિક્ષયન્ ।
પ્રજાનાં શમલં ભુઙ્ક્તે ભગં ચ સ્વં જહાતિ સઃ ॥ ૪.૨૧.૨૪

(પૃથુરાજા સભાસદાંના મ્હણાલા) જો રાજા પ્રજાજનાંના ધર્માવિષયી શિક્ષણ ન દેતાં ત્યાંચ્યાપાસૂન કરભાર માત્ર ગ્રહણ કરિતો, ત્યાલા પ્રજાજનાંચેં પાપ ભોગાવે લાગતે. આણિ તો આપલ્યા ઐશ્વર્યાપાસૂન ભ્રષ્ટ હોતો.

૮૬ ય ઉદ્યતમનાદૃત્ય કીનાશમભિયાચતે ।
ક્ષીયતે તદ્યશઃ સ્ફીતં માનશ્ચાવજ્ઞયા હતઃ ॥ ૩.૨૨.૧૩

જો પુરુષ ન માગતાં પ્રાપ્ત ઝાલેલ્યા વસ્તૂચા અનાદર કરૂન પુઢે ત્યા વસ્તૂચી યાચના એખાદ્યા કૃપણ મનુષ્યાજવળ કરિતો, ત્યા પુરુષાચે યશ જરી સર્વ ઠિકાણી પસરલેલે અસલે તરી તે નાશ પાવતે, આણિ લોકાંમધ્યે ત્યાચી અવજ્ઞા હોઊન માનખંડનાહી હોતે.

૮૭ યત્પૃથિવ્યાં બ્રીહિયવં હિરણ્યં પશવઃ ખિયઃ ।
ન દુહ્યન્તિ મનઃપ્રીતિં પુંસઃ કામહતસ્ય તે ॥ ૯.૧૯.૧૩

(યયાતિ દેવયાનીલા મ્હણતો) તાંબૂળ, જવ, સોને, પશુ, સ્ત્રિયા ઇત્યાદિ પૃથ્વીવરીલ સર્વ વિષય, વિષયવાસનાંની ગ્રસ્ત ઝાલેલ્યા પુરુષાચ્યા મનાલા સંતોષ દેણ્યાસાઠી કધીહી પુરે પડત નાહીત.

૮૮ યથા પ્રયાન્તિ સંયાન્તિ સ્રોતોવેગેન વાલુકાઃ ।
સંયુજ્યન્તે વિયુજ્યન્તે તથા કાલેન દેહિનઃ ॥ ૬.૧૫.૩

જ્યાપ્રમાણે (નદીચ્યા) પ્રવાહવેગાને વાળૂ એકા ઠિકાણી જમતે વ દૂરહી જાતે. ત્યાપ્રમાણે કાલાચ્યા યોગાને પ્રાણ્યાંચા સમાગમ આણિ વિયોગ હે ઘડત અસતાત.

૮૯ યદા ન કુરુતે ભાવં સર્વભૂતેષ્વમઙ્ગલમ્ ।
સમદૃષ્ટેસ્તદા પુંસઃ સર્વાઃ સુખમયા દિશઃ ॥ ૯.૧૯.૧૫

જો પુરુષ પ્રાણિમાત્રાચ્યા અકલ્યાણાચી ઇચ્છા કરીત નાહી, આણિ સર્વત્ર સમષ્ટિ ઠેવિતો. ત્યાલા સર્વહી દિશા સુખમયચ હોતાત.

૯૦ યદ્યદાચરતિ શ્રેયાનિતરસ્તત્તદીહતે ।
સ યત્પ્રમાણં કુરુતે લોકસ્તદનુવર્તતે ॥ ૬.૨.૪
શ્રેષ્ઠ પુરુષ જેં જેં કર્મ કરિતો, તે તેચ કર્મ ઇતર લોકહી કરિતાત, વ તો શ્રેષ્ઠ પુરુષ જેં શાસ્ત્ર પ્રમાણ માનિતો ત્યા શાસ્ત્રાલાચ પ્રમાણ માનૂન ઇતર લોકહી વાગત અસતાત.

૯૧ યયોરાત્મસમં વિત્તં જન્મૈશ્વર્યાકૃતિર્ભવઃ ।
તયોર્વિવાહો મૈત્રી ચ નોત્તમાધમયોઃ ક્વચિત્ ॥ ૧૦.૬૦.૧૫
જાત, કૂળ, સ્વરૂપસૌંદર્ય, સંપત્તિ, ઐશ્વર્ય વ ઉત્કર્ષ હી પરસ્પરાંના અનુરૂપ જ્યાંચ્યામધ્યે અસતીલ ત્યાંચ્યામધ્યેચ વિવાહ, સંબંધ ઘડૂન યેતો વ મૈત્રી જડતે. શ્રેષ્ઠ વ કનિષ્ઠ યાંચ્યામધ્યે વિવાહસંબંધ હોત નાહી. વ અશા લોકાંચી મૈત્રીહી જુળત નાહી.

૯૨ યશો યશસ્વિનાં શુદ્ધં શ્લાઘ્યા યે ગુણિનાં ગુણાઃ ।
લોભઃ સ્વલ્પોઽપિ તાન્ હન્તિશ્વિત્રો રૂપમિવેપ્સિતમ્ ॥ ૧.૨૩.૧૬
જ્યાપ્રમાણે શ્વેતકુષ્ઠાચ્યા યોગાને સુંદર રૂપાલા કમીપણા યેતો, ત્યાપ્રમાણે સ્વલ્પ અસલેલાહી લોભ યશસ્વી પુરુષાંચ્યા નિર્મલયશાચા વ ગુણી પુરુષાંચ્યા સ્તુત્ય ગુણાંચા નાશ કરિતો.

૯૩ યશ્ચ મૂઢતમો લોકે યશ્ચ બુદ્ધેઃ પરંગતઃ ।
તાવુભૌ સુખમેધેતે ક્લિશ્યત્યન્તરિતો જનઃ ॥ ૩.૭.૧૭
દેવાદિકાંચ્યા ઠિકાણી અત્યંત આસક્ત અસલેલા પરમમૂર્ખ વ પ્રકૃતીચ્યા પલીકડે અસલેલ્યા પરમેશ્વરસ્વરૂપાલા પ્રાપ્ત ઝાલેલા જ્ઞાની હે દોઘે સુખાને રાહતાત. યાંચ્યા સ્થિતીંચ્યા મધલ્યા અવસ્થેત અસણારા હા માત્ર અતિશય ક્લેશ ભોગિતો.

૯૪ યસ્ય રાષ્ટ્રે પ્રજાઃ સર્વાસ્ત્રસ્યન્તે સાધ્વ્યસાધુભિઃ ।
તસ્ય મત્તસ્ય નશ્યન્તિ કીર્તિરાયુર્ભગો ગતિઃ ॥ ૧.૧૭.૧૦
(પરીક્ષિતિ રાજા ગોરૂપ ધારણ કેલેલ્યા પૃથ્વીલા મ્હણતો) હે સાધ્વિ, જ્યા રાજાચ્યા રાષ્ટ્રાંતીલ નિરપરાધી લોકાંના દુષ્ટાંપાસૂન ત્રાસ ઉત્પન્ન હોતો, ત્યા મત્ત ઝાલેલ્યા રાજાચી કીર્તિ, આયુષ્ય ભાગ્ય વ પરલોક હી સર્વહી નાશ પાવતાત.

૯૫ યા દુસ્ત્યજા દુર્મતિભિર્જીર્યતો યા ન જીર્યતે ।
તાં તૃષ્ણાં દુઃખનિવહાં શર્મકામો દ્રુતં ત્યજેત્ ॥ ૯.૧૯.૧૬
દુર્બુદ્ધિ અસલેલ્યા પુરુષાલા વિષયતૃષ્ણા સોડવત નાહી. તો જરી વૃદ્ધ ઝાલા તરી વિષયાંચી તૃષ્ણા કમી હોત નાહી. યા વિષયતૃષ્ણેમુળે અતિશય દુઃખેં પ્રાપ્ત હોતાત હે જાણૂન કલ્યાણેચ્છુ પુરુષાને હિચા સત્વર ત્યાગ કરાવા.

૯૬ યાવદ્ભ્રિયેત જઠરં તાવત્સ્વત્વં હિ દેહિનામ્ ।
અધિકં યોઽભિમન્યેત સસ્તેનો દણ્ડમર્હતિ ॥ ૭.૧૪.૮

આપલે પોટ ભરણ્યાસ જિતકેં અન્ન લાગેલ, તિતકંચ અન્ન ખરોખર આપલે આહે અસે મ્હણતા યેઈલ. ત્યાપેક્ષા અધિકાવર જો આસક્તિ ઠેવિતો તો કેવળ ચોર હોય. તો દંડાલા પાત્ર હોતો.

૯૭ યોऽનિત્યેન શરીરેણ સતાં ગેયં યશો ધ્રુવમ્ ।
ના ચિનોતિ સ્વયં કલ્પઃ સ વાચ્યઃ શોચ્ય એવ સઃ ॥ ૧૦.૭૨.૨૦

જો પ્રાણી સ્વતઃ સમર્થ અસૂનહી આપલ્યા અનિત્ય શરીરાને સાધૂંના ગાયન કરણ્યાસ યોગ્ય અસેં શાશ્વત યશ સંપાદન કરીત નાહી, તો નિંદ્ય હોય વ ભાગ્યહીનપણામુળે શોક કરણ્યાસહી યોગ્ય હોય.

૯૮ યો વા અનન્તસ્ય ગુણાનનન્તાન્
અનુક્રમિષ્યન્સ તુ બાલબુદ્ધિઃ ।
રજાંસિ ભૂમેર્ગણયેત્કથંચિત્
કાલેન નૈવાખિલશક્તિધામ્નઃ ॥ ૧૧.૪.૨

જો પુરુષ અનંતાચ્યા અનંત ગુણાંચી ગણના કરણ્યાસ તયાર હોઈલ તો મંદબુદ્ધિ સમજલા પાહિજે. કારણ કોણી એખાદા મહાબુદ્ધિમાન્ પુરુષ દીર્ઘકાલપર્યંત મોઠા પ્રયત્ન કરૂન કદાચિત ભૂમીચ્યા રજઃકણાંચી ગણના કરીલ, પરંતુ સર્વ શક્તીંચા આશ્રય અશા ભગવંતાચ્યા ગુણાંચી ગણના કરણ્યાસ તો સમર્થ હોણાર નાહી.

૯૯ રાજ્ઞો હિ પરમો ધર્મઃ સ્વધર્મસ્થાનુપાલનમ્ ।
શાસતોऽન્યાન્ યથાશાસ્ત્રમનાપદ્યુત્પથાનિહ ॥ ૧.૧૭.૧૬

આપત્કાલ નસતાં ભલત્યાચ માર્ગાને (શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ માર્ગાને) જાણાર્‍યા અધાર્મિક લોકાંસ યથાશાસ્ત્ર શાસન કરૂન સ્વધર્મનિષ્ઠ સજ્જનાંચે નિરંતર પાલન કરણે હાચ રાજાચા મુખ્ય ધર્મ હોય.

૧૦૦ લબ્ધ્વા સુદુર્લભમિદં બહુસંભવાન્તે
માનુષ્યમર્થદમનિત્યમપીહ ધીરઃ ।
તૂર્ણં યતેત ન પતેદનુમૃત્યુ યાવત્
નિઃશ્રેયસાય વિષયઃ ખલુ સર્વતઃ સ્યાત્ ॥ ૧.૯.૨૯

અનિત્ય અસૂનહી સર્વ પુરુષાર્થ સાધૂન દેણારા, મ્હણૂનચ અત્યંત દુર્લભ અસા નરદેહ યાલોકી પુષ્કળ જન્મ ઘેતલ્યાનંતર ભાગ્યાને પ્રાપ્ત ઝાલા અસતાં, હા વારંવાર મરણારા આહે મ્હણૂન જા પર્યંત હા દેહ પડલા નાહી, તોપર્યંતચ ધૈર્યવાન પુરુષાને મોઠ્યા ત્વરેનેં મોક્ષ સાધનાસાઠી યત્ન કરાવા. કેવળ વિષયસેવન હે શ્વાનસૂકરાદિક યોનીંમધ્યેહી પ્રાપ્ત હોતેચ. ત્યાસાઠી યત્ન કશાલા ?

૧૦૧ વિક્રીડતોऽમૃતામ્ભોધૌ કિં ક્ષુદ્રૈઃખાતકોદકૈઃ .૬.૧૨.૨૨

અમૃતાચ્યા સાગરામધ્યે ક્રીડા કરણાર્‍યાલા લહાનશા ખાચેંતીલ (ખળગ્યાંતીલ) પાણ્યાચે કાય મહત્ત્વ આહે ! કાહીચ નાહી.

૧૦૨ શ્રેયઃ કુર્વન્તિ ભૂતાનાં સાધવો દુસ્ત્યજાસુભિઃ ॥ ૮.૨૦.૭

સાધુ લોક ત્યાગ કરણ્યાસ કઠીણ આશા પ્રાણાંચ્યા યોગાનેહી પ્રાણ્યાંવર ઉપકાર કરિતાત.

૧૦૩ ષડ્વર્ગસંયમૈકાન્તાઃ સર્વા નિયમચોદનાઃ ॥ ૭.૧૫.૨૮
સર્વહી નિયમવિધીંચે પર્યવસાન કામક્રોધાદિ સહા શત્રુંચે સંયમન કરણ્યામધ્યેચ આહે.

૧૦૪ સંસારેઽસ્મિન્ક્ષણાર્ધોઽપિ સત્સઙ્ગઃ શેવધિર્નૃણામ્ ૧૧.૨.૩૦
એખાદા દ્રવ્યાચા નિધિ પ્રાપ્ત ઝાલા અસતાં જસા આનંદ હોતો. તસા યા સંસારામધ્યે મનુષ્યાંના અર્ધા ક્ષણભર સુદ્ધા ઘડલેલ્યા સત્સમાગમાપાસૂન આનંદ હોતો.

૧૦૫ સંકીર્ત્યમાનો ભગવાનનન્તઃ શ્રુતાનુભાવો વ્યસનં હિ પુંસામ્ ।
પ્રવિશ્ય ચિત્તં વિધુનોત્યશેષં યથાતમોઽર્કોઽભ્રમિવાતિવાતઃ ॥ ૧૨.૧૨.૪૭
જ્યાપ્રમાણે સૂર્ય અંધકારાચા નાશ કરિતો, કિંવા પ્રચંડ વારા મેઘાંના વિતળૂન નાહીસે કરિતો, ત્યાપ્રમાણે ભગવાન્ અનંતાચેં કીર્તન કેલે અસતા, અથવા ત્યાચા પ્રભાવ શ્રવણ કેલા અસતા તો ભગવાન્ કીર્તન કિંવા શ્રવણ કરણાર્‍્યા મનુષ્યાંચ્યા હૃદયાંત પ્રવેશ કરૂન ત્યાંચી સર્વ દુઃખેં નાહીંશી કરિતો.

૧૦૬ સંનિકર્ષોઽત્ર મર્ત્યાનામનાદરણકારણમ્ ।
ગાઙ્ગં હિત્વા યથાન્યામ્ભસ્તત્રત્યો યાતિ શુદ્ધયે ॥ ૧૦.૮૪.૩૧
યા લોકીં અત્યંત સહવાસ અસલા મ્હણજે મનુષ્યાંના અનાદર ઉત્પન્ન હોતો. ગંગેચ્યા તીરી રાહણારા મનુષ્ય શુદ્ધતેસાઠી ગંગોદક સોડૂન દુસર્‍્યા તીર્થાચ્યા ઉદકાકડે જાત અસતો.

૧૦૭ સમ્ભાવિતસ્ય સ્વજનાત્પરાભવો યદા સ સદ્યો મરણાય કલ્પતે ॥ ૪.૩.૨૫
સંભાવિત મનુષ્યાચા આપ્તજનાંકડૂન અપમાન ઝાલા મ્હણજે તો તત્કાળ મરણાલા કારણ હોતો

૧૦૮ સર્વાર્થસંભયો દેહો જનિતઃ પોષિતો યતઃ ।
ન તયોર્યાતિ નિર્વેશં પિત્રોર્મર્ત્યઃ શતાયુષા ॥ ૧૦.૪૫.૫
સર્વ પુરુષાર્થ સંપાદન કરૂન દેણારા દેહ જ્યાંચ્યાપાસૂન ઉત્પન્ન ઝાલા, વ જ્યાંની ત્યાચે પોષણ કેલે, ત્યા આઈબાપાંચે ઋણ ફેડણં હે શંભર વર્ષે જગૂનહી ઘડત નાહી.

૧૦૯ સર્વાશ્રમાનુપાદાય સ્વાશ્રમેણ કલત્રવાન્ ।
વ્યસનાર્ણેવમત્યેતિ જલયાનૈર્યથાર્ણવમ્ ॥ ૩.૧૪.૧૭
જ્યાપ્રમાણે નાવાડી નૌકેચ્યા યોગાને દુસર્‍્યા લોકાંસહ સમુદ્રાંતૂન તરૂન જાતો, ત્યાપ્રમાણે સપત્નીક પુરુષ આપલ્યા ગૃહસ્થાશ્રમાચ્યા યોગાને ઇતર આશ્રમી લોકાંસ બરોબર ઘેઊન (ત્યાંના અન્નવસ્ત્રાદિક દેઊન) સંકટરૂપી સાગરાંતૂન તરૂન જાતો.

૧૧૦ સર્વાઃ સમુદ્ધરેદ્રાજા પિતેવ વ્યસનાત્પ્રજાઃ ॥ ૧.૧૭.૪૫
જ્યાપ્રમાણે બાપ આપલ્યા મુલાંના સંકટાંતૂન સોડવિતો ત્યાપ્રમાણે રાજાને આપસ્યા પ્રજાજનાંના સંકટાંતૂન સોડવાવે.

૧૧૧ સાધવો હૃદયં મહ્યં સાધૂનાં હૃદયં ત્વહમ્ ।

મદન્યતે ન જાનન્તિ નાહં તેભ્યો મનાગપિ ॥ ૯.૪.૬૮
(ભગવાન્ વિષ્ણુ દુર્વાસ ઋષીંના મ્હણાલે) સાધુ હે માઝેં હૃદય આહેત (સાધુ હે મલા ફાર પ્રિય આહેત) આણિ મી સાધૂંચે હૃદય આહે (મી ત્યાંના ફાર પ્રિય આહે). કારણ તે માઝ્યાહુન દુસરી પ્રિય વસ્તુ કોણતી હી જાણત નાહીત આણિ મીહી ત્યાંચ્યાહૂન પ્રિય અસલેલી દુસરી સ્વલ્પહી વસ્તૂ જાણત નાહી.

૧૧૨ સાધુષુ પ્રહિતં તેજઃ પ્રહતુઃ કુરુતેઽશિવમ્ ॥ ૧.૪.૬૯
સાધૂંચ્યા ઠિકાણી યોજિલેલે તેજ યોજના કરણારાલાચ ઉલટ અનર્થ કરિતે.

૧૧૩ સુખદુઃખદો ન ચાન્યોઽસ્તિ યતઃ સ્વકૃતભુક્ પુમાન્ ॥ ૧૦.૫૪.૩૮
મનુષ્યાલા સુખ કિંવા દુઃખ દેણારા દુસરા કોણીચ નાહી. તર તોચ આપણ સ્વતઃ કેલેલ્યા કર્માનેંચ સુખ કિંવા દુઃખ ભોગીત અસતો.

૧૧૪ સુલભા યુધિ વિપ્રર્ષે હ્યનિવૃત્તાસ્તનુત્યજઃ ।
ન તથા તીર્થ આયાતે શ્રદ્ધયા યે ધનત્યજઃ ॥ ૮.૨૦.૯
(બલી શુક્રાચાર્યાંના સાંગતો) હે બ્રહ્મર્ષે યુદ્ધામધ્યે પરત ન ફિરતા દેહાચા ત્યાગ કરણારે લોક યા લોકી જસે પુષ્કળ આતળતાત તસે સત્પાત્રીં શ્રદ્ધાપૂર્વક દ્રવ્ય દેણારે લોક પુષ્કળ આઢળત નાહીત.

૧૧૫ સ્ત્રીષુ નર્મ વિવાહે ચ વૃત્ત્યર્થે પ્રાણસંકટે ।
ગોબ્રાહ્મણાર્થે હિંસાયાં નાનૃતં સ્યાજ્જુગુપ્સિતમ્ ॥ ૮.૧૯.૪૩
સ્ત્રિયાંના અધીન ઠેવણે, વિનોદ, વિવાહ, ઉપજીવિકા, પ્રાણસંકટ, ગોબ્રાહ્મણાંચે હિત, આણિ હિંસા ટાળણે યા પ્રસંગી અસત્ય ભાષણ કેલે અસતાં તેં નિંદ્ય ઠરત નાહી.

૧૧૬ સ્નેહાનુબન્ધો બન્ધૂનાં મુનેરપિ સુદુસ્ત્યજઃ ॥ ૧૦.૪૭.૫
બાંધવાંચ્યા સ્નેહાચા સંબંધ સોડૂન દેણે હે એખાદ્યા મનનશીલ મુનીલા દેખીલ કઠીણ જાતે.

૧૧૭ સ્વયં હિ તીર્થાનિ પુનન્તિ સન્તઃ ॥ ૧.૧૯.૮
સત્પુરુષ તીર્થાંના સ્વતઃ પવિત્ર કરિતાત.

Encoded and proofread by Mandar Mali aryavrutta at gmail.com

Wise Sayings Subhashita from Shrimad Bhagavata with Marathi Meanings
pdf was typeset on September 18, 2022

Please send corrections to *sanskrit@cheerful.com*